

утворює реальні передумови для формування глобального громадянського суспільства на базових принципах ліберальної демократії.

Але сучасні дослідники фіксують також соціальний виклик глобалізації — процес диференціації світу. Як помітив Е. Гідденс, було б помилковим розглядати лише процеси зростання світової єдності, швидше *глобалізація соціальних відносин* — це диференціювання часових і просторових відносин у житті країн. Глобалізація уніфікує не тільки митні тарифи у світі, а й рівні зарплати, соціального забезпечення, національного пенсійного законодавства; зрізає частку трудових прав і гарантій. Звідси походить інший наслідок глобалізації: різке посилення майнової та соціальної нерівності між людьми і країнами. Відбуваються «глобалізація експлуатації», наступ глобальної економічної стихії, розквіт спекулятивного характеру переміщення капіталу. Отже, має відбутися глобальна переоцінка сутності та критеріїв суспільного прогресу, адже перспективи цивілізації напряду залежать від того, чи знайдуть суб'єкти світової політики баланс своїх власних і загальнолюдських інтересів.

І. О. Поліщук, доктор політичних наук, професор;
В. К. Лур'є, студентка

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА УКРАЇНУ

Для того щоб адекватно з'ясувати вплив глобалізації на Україну потрібно спочатку визначити поняття «глобалізація». Глобалізація — процес всесвітньої економічної, політичної, культурної інтеграції та уніфікації. У більш вузькому розумінні — це перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі. Основними наслідками глобалізації є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн.

На сьогодні глобалізація перетворилася на важливий фактор розвитку цивілізації. Все більше країн піддаються впливу цього явища. Україна — не виняток. Саме під впливом глобальних, а також локальних факторів формується нова геополітична, економічна, цивілізаційна та внутрішня національна ситуація.

Що стосується політичного аспекту, не секрет, що Україна страждає на хворобу під назвою «слабкість». Симптомом цього захворювання є нездатність виконувати свої класичні функції, тобто відстоювати у власних інтересах право на легітимний вибір правлячої еліти та бути гідним представником на світовій політичній арені.

Щодо економічного аспекту слід підкреслити, що важливим фактором у здійсненні зовнішньої політики України є її співпраця з міжнародними організаціями, особливо економічними. Але якими насправді є наслідки співпраці нашої країни з міжнародними економічними організаціями?

Спочатку Україна досягла деяких успіхів у цих відносинах. Із часу проголошення України незалежною державою, тобто з початку 1990-х років, міжнародні фінансові організації охоче давали кредити нашій країні. У 1992 р. Україна стала членом Світового банку та МВФ. Фінансова допомога Бреттон-Вудських інститутів дозволила Україні подолати гіперінфляцію, успішно провести грошову реформу в 1996 р., утримувати курс гривні стабільним практично протягом двох наступних років, здійснити безліч стабілізаційних заходів.

Але ці поодинокі факти не свідчать про позитивні зміни в економічній ситуації в Україні. Дуже часто одна проблема вирішувалася за рахунок іншої. Наша країна не змогла подолати системну кризу. Навпаки, ця криза поглибилася, набула руйнівного характеру та охопила всі галузі економіки й суспільного життя, а в найближчому майбутньому може перейти в незворотну стадію, коли вже нічого буде рятувати.

Нині Україна посідає 42-ге місце за рівнем глобалізації. Росія посіла 44-те. Такого висновку дійшли автори щорічного «Рейтингу Глобалізації» (GlobalizationIndex), який щорічно публікує журнал Foreign Policy. Але як саме впливає глобалізація на нашу країну сьогодні?

Перед Україною як частиною глобалізованого світу постає майже весь спектр зазначених глобальних проблем. І не тільки Україна, а навіть найпопулярніші країни світу опиняються не спроможними самотужки їх розв'язати. Глобалізація несе для України як позитивні, так і певні негативні наслідки. До позитивів можна віднести поширення швидкими темпами інформаційних технологій, більші можливості пошуку партнерів у всьому світі, а не лише серед найближчих сусідів, вільне пересування українських громадян у світі, можливості отримання освіти і роботи за кордоном. Серед негативів, які приносить Україні глобалізація, — посилення економічної, політичної і культурної залежності від наддержав, поступова втрата національно-культурної ідентичності і самобутності і навіть національного суверенітету за рахунок добровільного делегування деяких державних функцій таким міжнародним об'єднанням, як ООН, ЄС, ОБСЄ, СНД.

Але треба зазначити, що наша країна має визначитися щодо стратегії або посилення інтеграції, або пошуку ефективних шляхів зменшення несприятливих наслідків, надійних методів прогнозування можливих змін з метою виживання і подальшого процвітання. Фактично Україна задіяна у світові глобалізаційні процеси, але, на жаль, виступає далеко не провідним актором.

Так, одні з найсуттєвіших процесів глобалізації відбуваються в економічній сфері, але Україна має слабку матеріальну базу та недостатнє фінансування, що гальмує дані процеси. Що стосується політичної сфери, то деякі представники нашої політичної еліти піддаються впливу думок високопосадовців інших країн і не завжди вміло їх імплементують у політичні реалії сьогодення. Але ж, якщо Україна буде повністю поглинута глобалізаційними тенденціями, то фактично вона передасть свій суверенітет іншим країнам та міжнародним організаціям.

Таким чином, для України основною вимогою зараз є спрямування глобалізму не лише на осмислення світових проблем і процесів, а передусім на наукове забезпечення управління сучасним світовим розвитком. Суперечливість і турбулентність цього розвитку вимагають активного пошуку стабілізуючих, урівноважуючих механізмів управління надскладними глобальними відносинами і процесами в інтересах виживання людства.

М. П. Требін, доктор філософських наук, професор

УКРАЇНА ПЕРЕД ВОЄННИМИ ВИКЛИКАМИ СУЧАСНОСТІ

Війна була, є і буде в досяжному майбутньому сумною складовою людського розвитку. Арнольд Джозеф Тойнбі писав, що хоча війна не є головним предметом його «Осягнення історії», історія людства, на жаль, виявляє, що інститут війни «посідає місце біля серця цієї трагічної теми». Із часів глибокої давнини тягнеться до нас річка лих, породжена війнами і збройними конфліктами. Швейцарець Жан-Жак Бабель підрахував, що з 3500 р. до н. е. людство прожило без війн лише 292 роки. За цей період були приблизно 14 550 великих і малих війн, у ході яких загинули, померли від голоду, епідемій та інших причин понад 3,66 млрд людей.

Спробуємо систематизувати все різноманіття воєн в історії людства крізь призму революцій у військовій справі. Під революцією у військовій справі слід розуміти всю суму корінних змін у засобах збройної боротьби, способах ведення бойових дій, організації військ, їх навчанні та вихованні. Використання даної методології дозволяє представити всю історію еволюції воєн у вигляді шести поколінь воєн (див. таблицю).

З таблиці видно і воєнні виклики для України, які виходять від звичайної (конвенціональної) війни шостого покоління: наявність сучасних повітряно-космічних сил, високоточної ударної і оборонної зброї, зброї на нових фізичних принципах, інформаційної зброї, сил і засобів радіоелектронної боротьби. Їх відсутність або слабкий розвиток роблять країну нездатною до захисту своїх національних інтересів та державного суверенітету.